

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. NUM. LXVIII - JULIOL XVI - MCMXVIII

Número solt, 40 cts.

SUMARI

Els municipis catalans, per MARTÍ ESTEVE.—El predomini de les competències, per J. RUIZ I CASTELLÀ—Oració de la guerra i de la pau, per R. RUCABADO.—Les consciències nacionals i la gran guerra: La batalla per l'italianitat, per P. SAVJ-LÓPEZ. — Poesia italiana: Guido Gozzano: Els col·loquis; Salut, i L'honest refús, per A. PLANA, trad. — Lletres: Pròleg al llibre «Dans les ruines d'Ampurias», per JOSEP CARNER; Amb motiu de la traducció catalana de les poesies de Richard Dehmel, per M. DE MONTOLIU.—Lletres a una amiga estrangera, VII; per J. FARRAN I MAYORAL.—Els llibres, per A. I A. D'A.—Les Revistes. per J. V. F.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS
BARCELONA

SUMARI DEL NÚMERO LXVII

A l'entorn del Centenari Milanià, per L. NICOLAU D'OLWER.—En Milà i Fontanals, Historiador, per RAMON D'ALÓS.—La integralitat d'En Milà, per MANUEL DE MONTOLIU.—Unes cartes inédites: De Milà i Fontanals a Menéndez i Pelayo. De Xavier Llorens a Milà i Fontanals.—Proudhon i el començament del Socialisme científic, per JOSEP M. TALLADA.—Tres poetes morts de la guerra: Charles Dumas, Olivier Hourcade, André Lafon, per IOAN ARÚS, trad.—Lletres a una amiga estrangera: VI, per J. FARRAN I MAYORAL.—Mot d'introducció a la versió catalana del «Càntic dels Càntics», de Frederic Clascar.—Els llibres.—Les Revistes.

Publicacions de "La Revista"	LLIBRES RECENTS
Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - Barcelona	Una inserció: 5 pessetes.—Tres insercions: 10 pessetes
<p>LLIBRES APAREGUTS : RAMON RUCABADO <i>Els editors i la llibertat de l'art</i> JOSEP ARAGAY <i>La pintura catalana contemporània. La seva herència i el seu llegat</i> CLEMENTINA ARDÈRIU <i>Cançons i el·legies</i> JOSEP M. LÓPEZ-PICÓ <i>L'infantament meravellós de Schahrazada</i> MIQUEL POAL AREGALL <i>Mots plaents i desplaents</i> ANTONI ROVIRA I VIRGILI <i>El Nacionalisme</i> JOAQUIM FOLCH I TORRES <i>Meditacions sobre l'arquitectura</i> M. MORERA I GALICIA <i>Venus i Adonis</i> de W. Shakespeare JOAN SACS <i>La moderna pintura francesa fins al cubisme</i> ALEXANDRE PLANA i altres <i>L'obra d'Isidre Nonell</i> MIQUEL FERRÀ <i>Cançó d'ahir</i> LL. NICOLAU D'OLWER <i>Literatura catalana. Perspectiva general</i> ENRIC JARDÍ <i>Les doctrines de Georges Sorel</i> J. M. LÓPEZ-PICÓ <i>Moralitats i pretextos</i> J. FARRAN I MAYORAL <i>La renovació del Teatre</i> E. DURAN REYNALS <i>Quatre Històries</i> JOSEP M. DE SAGARRA <i>Cançons d'Abril i de Novembre</i> FERRAN SOLDEVILA <i>Exili</i> E. PRAT DE LA RIBA <i>Per la llengua catalana</i> CARLES RIBA <i>Càntic dels Càntics i Llibre de Rut</i> MARIA A. SALVÀ <i>Les Geòrgiques Cristianes</i> de Francis Jammes</p>	<p><u>A. MARTÍ I MONTEYS</u> En el Llindar Preu: 5 pessetes</p> <hr/> <p><u>JOAQUIM FOLGUERA</u> El Poema espars Preu: 3 pessetes</p> <hr/> <p>JOAN ARÚS El cant dispers Preu: 2 pessetes</p> <hr/> <p><u>FERRAN SOLDEVILA</u> EXILI Preu: 2 pessetes</p> <hr/> <p><u>JOSEP M. DE SAGARRA</u> Cançons d'abril i de novembre Preu: 2 pessetes</p> <hr/> <p><u>JACINT M. MUSTIELES</u> FLAMA POESIES Preu: 2 pessetes</p>
<p>Hi han en premsa i preparació obres de Alexandre Plana, Josep Carner, Eugeni d'Ors, Joaquim Folguera, Francesc Sitjà, Josep Lleopard, Guerau de Liost, Francesc Pujols, Joan Alcover, J. Massó-Ventós, etc.</p>	

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IV. — N.º LXVIII — JULIOL 16 - 1918

ELS MUNICIPIS CATALANS

Quan encara el nacionalisme català no podia ésser considerat una força política, en el temps literaris de la nostra renaixença, s'esqueia l'apaivagament de les lluites interiors a Espanya, neixent aleshores, a l'entorn de la restauració monàrquica, les lleis fonamentals i organismes reguladors de la vida individual i col·lectiva.

Les transformacions operades d'ençà de la promulgació de cadascuna d'aquestes lleis i l'aire d'improvisació que totes elles serven, han fet néixer sovintejades peticions i alguns projectes de reforma; essent remarkable que quan la iniciativa ha eixit de Catalunya les peticions i projectes han pres un to distintiu dins el caràcter de generals de molts d'ells. I és que, en quant la reforma afectava al nostre viure, per damunt dels mancaments, dels anacronismes i de les errors legals, hi havia una causa més profunda d'aquella qui determinava l'ineficàcia general: el desacord entre l'esperit de la legislació de vigència i el fet de recuperar Catalunya els atributs de la nacionalitat.

Aquest fet nacional que invadeix totes les esferes i, així, en la política determina la necessitat d'una nova Constitució, i en l'ordre civil fa urgent la plena admissió del Dret propi, és el que acaba de fer més pregon el divorci entre la Llei municipal del 1877 i les necessitats de la ciutat de Barcelona.

Aquest problema, plantejat d'ençà que la dita llei fou posada en aplicació, i ja d'una manera inconfundible del moment estant que els partits substituïren el caciquisme de torn, ha requerit en els darrers temps una major atenció fruit de la qual ha estat la Memòria que l'Ajuntament de Barcelona ha elevat suara al Govern en demanda de la reforma de la legislació municipal, especialment per a les ciutats de més de 100.000 habitants.

L'esperit que informa la Memòria susdita és esperit de metròpoli, i la seva petició essencial, per tant, la dels atributs de capitalitat per a la ciutat de Barcelona; és una nota exclusivista, per les com també són exclusius d'ella els problemes plantejats. D'una banda, solament en un incís ve a constatar el vot del nostre Ajuntament per a que sigui reformada la vida dels altres municipis, i ens explica, de l'altra, com el propòsit inicial de senyalar un règim concret i especialíssim, fent petició d'una Capta municipal, ha estat substituït en mira a una més segura eficàcia, per l'establiment de les línies generals de la reforma del règim municipal per a les grans ciutats espanyoles.

Un fet gairebé sincrònic amb l'aprovació d'aquesta Memòria venia a donar una capital importància al problema del règim local. Si la capitalitat de Barcelona ha estat així afirmada i enrobustida amb l'aprovació

unànime del Consistori municipal, seguidament la veu de Barcelona haurà estat articulada amb el chor de municipis de tota la terra catalana.

Avesats com érem a la concepció migradíssima dels Ajuntaments, organismes simplement administratius, és cosa bella de remarcar una intenció que implicà participació en l'exercici de la sobirania. No és altre el plebiscit de la voluntat municipal de Catalunya que ha proposat l'Escola de funcionaris d'administració local; essent d'aquesta manera—i això'n augmenta la importància—partida la iniciativa no pas de cap nucli o partit polític, sinó d'un organisme exclusivament tècnic.

Aquest plebiscit, que comprèn la necessitat de crear Hisendes locals definides i una

nova organització total del Municipi a base d'autonomia, ultraspasa l'interès exclusivament local, i, així, proposa i ve encapçalat per un punt d'interès comú, per una aspiració que, en un o altre grau, ho és de tots els catalans, de totes les nostres corporacions i entitats: l'autonomia de Catalunya.

Així, aquest desig bategant d'autonomia, promotor dels grans entusiasmes col·lectius, orientador d'una política catalana, una de les solucions més viables del nostre problema nacionalista, va prenent estructura i ja no és reclamat d'una manera vaga, sinó en la diversa gradació i segons diversa naturalesa.

MARTÍ ESTEVE.

EL PREDOMINI DE LES COMPETENCIES

Una de les lliçons més interessants de la guerra present ha estat la predominança de l'aptitud i de la competència en tots els ordres de treball.

El que tothom serveixi per al càrrec que deu desempenyar era un tòpic arreu reconegut, però, en la pràctica arreu massa oblidat. Ha tingut de venir la tragèdia amb la subsegüent necessitat de corregir moltes d'errors i de recaptar i buscar la màxima d'aprofitament de tota mena d'energies per a imposar-lo, fent que es compleixi abastament.

Les nacions directament interessades en trobar-se sobtadament mancades de la cooperació de molts de braços i d'intel·ligències abans aplicades a les tasques normals de la vida del país, han hagut de captenir-se a substituir aquesta part de força productiva per altra, de moment inexperta i en condicions de productivitat inferior. A mida que el conflicte s'ha anat enfondint, hagueren de millorar aquelles condicions a fi que cada braç i cada cervell dels novament aprofitats donés tot el rendiment de què fos susceptible, a fi que no fos interrompuda la marxa ordinària de molts de sectors de tre-

ball, aquells que, encara que directament deslligats de la lluita, no podien sofrir una interrupció, com succeïa en les indústries de la llum, de l'alimentació, del vestit i d'altres. En canvi el nombre de personal de què es podia disposar anava cada dia essent més escàs, els no cridats a files; i en fer-se la nova distribució de treball era impossible fer-la de manera que cada càrrec, cada ofici tingués el seu home com en temps de pau; s'ha hagut de recórrer a la simplificació de personal, i en mants de casos, a l'acumulació de càrrecs.

Això no podia fer-se a caprici, arbitràriament; en lloc d'ésser una solució hauria agreujat el conflicte. La gent que es necessitava era, com s'ha indicat, poc bregada i en molts de casos ni tan sols iniciada en les tasques a les quals se l'havia de destinar, cal acudir al reconeixement previ, a la tria de tot aquest personal encara en forma massa ràpida i sens els tràmits que foren de desitjar, cercant-ne el contingut professional de les seves condicions personals, a fi que revelessin, anc que a voltes amb poca d'exactitud, una veritable solvència de treball.

El fet s'ha produït encara amb major rigor en les indústries directament afectades per la guerra i en les pròpiament dites militars, com en la fabricació d'instruments d'higiene i precisió, les de transports, d'aviació, fabricació d'explosius i armaments i d'altres. Dins mateix de l'exèrcit s'ha esfondrat l'antiga i encarcarada disciplina militar per a donar pas als valers i a les competències en la distribució de les funcions de comandament.

Existeix encara altre punt de mira pel qual els països en guerra han sentit amb més apremiament la necessitat de practicar la ponderació i aprofitament individual per les aptituds. Ha estat el de la reeducació dels ferits i mutilats, a fi que no fossin sols una càrrega per a l'Estat en els seus respectius comptes preventius d'assistència. Després de sortits de les mans de la medicina, de la cirurgia i de la ortopèdia, la major part dels que no han pogut tornar a les trinxeres, se'ls ha sotmès a una detinguda tasca de readaptació per a aprofitar-los en les diverses ocupacions nacionals. Segons dades que posseïm, prop d'un 80 per 100 d'aquests volen ésser, un cop reeducats, novament aprofitats. A França, per exemple, en les escoles d'Amières i Montpeller mitjantçant acurats sistemes de curació i atrevides aplicacions de la *protesi* s'estan fent meravellosos prodigis en la obtenció de possibilitats de treball d'aquests pobres dissortats. Per les poques noves que tenim dels imperis centrals, una tasca semblant realitzen per mitjà dels *Arbeits-Therapie*.

Convé assenyalar però que el fenomen s'ha produït en els països bel·ligerants per raons ben diferents de les que abans mogueren a demanar el plantejament de sistemes de major adaptació professional. En la major part de temptatives que de paraula i de fet se pronunciaren en aquest sentit, se produïren en consideració al factor individual o roccional, com algú s'havia atrevit a motejar-lo, per raons de caràcter sentimental, a fi que l'individu encertant la funció que estigués amb més concordància amb les seves aficions i aptituds apliqués les seves

energies amb menys d'esforç, progressés i visqués més satisfet. De manera que fora dels assaigs d'organització científica del treball dels països d'intensa industrialització americana, hom pot dir gairebé, que tota la ideologia esmerçada en la matèria es reduïa a cercar el major benestar de l'individu. Mentre que en generalitzar-se pràcticament avui, la predominància de les aptituds s'ha fet mirant la col·lectivitat, per exigències d'economia nacional, per raons més d'utilitat que d'altruisme.

Aquest fet, però, cal considerar-ho com un esdeveniment d'importància sols circumstancial o transitori o porta tot el pes d'una nova llei econòmica que menaça imposar-se cada dia més a tot arreu, sobretot després de la situació anòmala present?

No és pas aventurat el prejudici. De la manera com s'executa actualment el treball en tots els aspectes, com s'apuren els afers de tota mena, principalment dins del comerç i la indústria l'especialització i el major rendiment de la mà d'obra, entengui's de tota mena d'energia, fins la intel·lectual, a base de les aptituds, és d'esperar que s'accentuï i imperi cada dia més en tots els països i sectors de treball.

Per dessota l'interès de l'Estat, gens desafecte a que els serveis públics se prestin més bé i ràpidament i a que el consumidor compri en més bones condicions de perfecció i baratura com forçosament ha d'esdevenir dins d'un règimen semblant, els principals interessats en la producció, tant el capital com el treball, els patrons i els obrers, no podran desantendre's del principi, veient-se obligats amb més o menys de rigor d'acceptar-lo.

Pel que atany als primers, donada la transformació que sofreix la indústria encaminant-se cada dia cap a les formes de concentració, cap a les grans companyies, per posar-se en condicions de resistir l'aferissada competència de les altres nacions, per després de la guerra, sols podran assolir-ho per mitjà de l'adopció de procediments nous i organitzacions tècniques que li proporcionin el major rendiment de la mà d'o-

bra, a base de la tria i especialització del personal per les seves aptituds.

I pel que refereix als obrers, si bé aquests, sobretot els sindicalistes, han mirat sempre de reüll i s'han pronunciat en contra tot intent de selecció sistemàtica del personal, a mida que la realitat que els envolta ho exigeixi no tindran d'altre revers que rendir-se a l'evidència, tant d'esperar una colla de fets, com per exemple l'emigració dels bons obrers envers les nacions devastades pel flagell, atrets per l'esquer dels salaris creixents i molts d'altres que produiran necessàriament en els altres països l'escassetat de la mà d'obra qualificada, la mancança de personal d'aptitud. Cosa que, si bé és cert pot produir la puja del salari en molts d'oficis, obligarà d'altra banda a prendre mides de compensació en

el desig d'exigir la major productivitat del treball, amb les quals, els obrers prescindint de temors d'escola, hauran de consentir la llur classificació, admetre les categories de treball i de salaris, afinar les seves intel·ligències i especialitzar-se marcadament si volen adaptar-se a l'ambient, no entretinguts per mediocres, ésser mal retribuïts i trobar-se abocats constantment a l'atur forçós.

Es clar que en parlar de la predominança de la competència que s'aveïna en tots els treballs, no es tracta pas de cap llei matemàtica que menaci aplicar-se exactament i amb tota rigor. Pot produir-se amb major o menor intensitat segons la força dels fenòmens que l'exigeixin i en relació a l'avenç econòmic i científic del país.

J. RUIZ I CASTELLA.

ORACIO DE LA GUERRA I DE LA PAU

Amb el cap ple de cendra gosaré parlar de la guerra a la faç del Senyor.

Percudiré amb rocs la meva sina.

Tot jo trem del misteri de l'Ira transcendental que es manifesta en la guerra dels homes.

Que jo he pecat, Senyor, i els meus pecats i els pecats dels germans i els pecats dels seus fills i els pecats

dels seus pares puguen fins a Vós.

I, vetaquí, pecant s'ha encès la guerra.

I Jahvè Déu és al mig de la guerra.

L'Armat per excel·lència, de qui ve tota força i tot poder humà.

Son ull vigila les ofensives i els fronts.

Ell és en l'espai on esclata cada bomba.

Segueix Sa vista cada bala, cada mol·lècula d'acer.

Percebeix individualment cada àtom de pols explosiva.

Allà, al mig de la fumera que tapa l'aire

i el sol i fa decaure els esperits, allà hom El sent.

En el núvol de gas, allà és Ell.

Segueix el curs del metall esbotzant músculs i nervis.

Cap nafra és agena a Sa llei.

Cap dolor a intervenció Seva.

Ell hi és, a la masia en foc, entre els murs que s'ageuen.

A la trinxera i a la galeria de mina.

A l'embut on agonitzen caiguts que hom oblida.

Cap gota ix de l'home si no té el Seu permís.

Cap sanglot sense previa nota.

L'avió i el submarí són dins Ell.

I davant d'Ell transpassa els aires la paraula invisible.

Qui vetlla els morts, que no sap hom on moriren?

Qui els guarda, a l'abís dels mars, a les aigües submarines?

Qui inspecciona la sina dels homes, el cor obtús

dels qui no saben superar la necessitat de la guerra?

Com gosaria jo riure, si s'abraonen els meus germans?

Com gosaria alçà els ulls, si el Senyor s'ho mira,
 i els ulls del Senyor, també a mi m'estan mirant.
 Ell sap el secret decisiu, el misteri de la guerra.
 Ell té a la falda la guerra i la pau.
 Ell sap el dia de la pau
 i l'endemà del dia de la pau.
 Pluja de pau va plovent com el manà del cel cada dia.
Pax tecum, fan les bales,
 les bales llibertadores qui duen la pau.
 La Pau damunt els camps cada nit acotxa els seus novells infants.
 Cada magrana d'acer que vola du escrit: *requiem aeternam*.
 Vetaquí, per tants i tants es firmen tractats tots els dies.
 Una cataracta raja en l'eternitat.
 Ampla i espessa i seguida. Homes d'uniforme nuditat.
 Cap per avall en grans onades.
 Divisions, exèrcits, tripulacions, cap a la guarnició definitiva.
 A les ordres immediates del Senyor. I Ell els crida un a un.
 I jo tremol, si per a tots es fa justícia.
 Que per a mi es farà judici també.
 Als qui heu batejat d'amargor—perdoneu, Senyor.
 Als qui pecaren—als qui pecàvem—als qui pequem—perdoneu, Senyor.
 Mireu sols que pateixen i que Us confessen.
 No mireu, no, als qui en el Patir dels altres encara s'hi distreuen.
 Als qui fan apostes, que és joc entretingut.
 Per aquestos no hi haurà pau mai més del món.
 En llevar-se trobaran a faltar els morts frescos.
 En acotjar-se, enyoraran els naufragis.
 Ni mireu als qui es pensen
 haver entre ells encès la guerra:
 La colla dels omnipotents.
 Pobres senyors Grey, Delcassé, Hohenzollern, Wilson, Hapsburg.
 I els seus llibres grocs, vermells, blaus, blancs i verds.
 Vanitat és el color que els hi queda.
 Carregats de pretensions, homes i llibres.
 L'Enigma de la guerra, qui el sap sinó el Senyor?
 El qui ha judicat totes les guerres, el qui presideix totes les guerres.
 Ell sap perquè flagella la humanitat
 la Seva Santa Mà Esquerra.
 Cilici de foc ens ceneix Ell
 I a taula de dejuni Ell ens lliga
 I ens amara de les aigües de dolor.
 Superbes nacions
 Grans pecadores totes; i no pas menys que elles la nostra.
 Honor de l'humanitat són elles, i per això és més gran el pecat llur.
 També s'inflen de pretensions i de missions.
Droit, Democracy, Unser Gott
 Pa de munició, Ideals de munició.
 El pes de Déu senten elles.
 I el pes de Déu no saben conèixer.
 Deslligaren el gos de la guerra, i ara és foll i mocega i fa cria.
 El llop que tots tenim dintre, el desfermaren.
 Ara saben el gust que té la poma de la guerra, tant que hi pensaven.
 I ara estan fent l'art per l'art: la guerra per la guerra.
 I no saben sortir-se'n.
 I es perden, i es troben perdudes.
 Tal llença contra Europa els barbres bronzo i oli.
 Tal fa tractes amb Mafúmet
 i vindica per ell la Santa Tomba del Senyor Jesús.
 Tal dispersa pels aires les pedres de la Seu i de l'Aula.
 I tal fa pagar dent per dent, runa per runa.
 Sigueu, Senyor, satisfet. Treieu-los del carrer sense sortida.
 I concluiu el sobrenatural Misteri de la Guerra,
 pel sobrenatural Misteri de la Pau.
 Que pau i guerra són arcanes coses, a Vós reservades.
 Fermeu-los Vós, els gossos. Sigueu servit, Senyor.

de l'holocauste de la flor de les nacions i la flor dels homes i la flor dels temps.
Dimitiu als bons guerrejadors de les trinxeres.
Que la pau que els espera no serà per molts dolor gaire menor.
No feu cas de Cancellers i Estats Majors
els quals no bastant la sang del sacrifici
s'escometen a insults com marmaneres.
Ni feu cas d'irresponsables fent sàtires de lluny.
Els no saben tot ço que hi ha en una guerra.
Mireu, Senyor, ço que és més mal que tots els mals:
les famílies disjunctes i esbandades,
que ja no podran criar noves generacions.
Ai, homes. Natural ús és la guerra.
Quaranta anys de guerra, quaranta anys de pau.
Tal és el ritme vostre.
La guerra sembla el preu de la pau.
Vetaquí: riuen els infants al volt de ma taula.
Lluu el sol damunt la música de la santa feina.
Geu l'espós en repòs amb l'esposa al jaç dels patriarques.
I aspira el poeta la voluptat de la pau.
Tot això s'ha comprat amb sang de guerra i de martiri.
Quaranta anys de persecució i agonies,
per tal que jo ara sopi amb els meus vora una llum tranquil·la.
Dolor sobre dolor i encara més dolor: això és la guerra.
Mes la guerra no maleiré jo.
No maleiré la voluntat del Senyor.
Que passi—això deman.
Que deixi els meus germans, i que mai baixi per mes valls.
Que mai s'atanci al cap dels meus infants.
M'espervera més que el trasbals, l'ordre de la guerra.
La freda i potentia harmonia del mal.
Els càlculs, les combinacions, els rengles, els plànols.
Els campaments, els dipòsits, les vies, els ponts.
Els papers a les carteres dels generals i els presidents.
Tot això m'alarma molt més que les danses d'obusos esclatant
i trossos d'home voleiant.
Mala intenció: aquest és el sentit de l'ordre.
Reserves després de les reserves. Recursos després dels recursos.
Serps fredes i lliscoses que volen el meu mal.
Amb mala intenció es multipliquen els geomètrics
silenciosos pilots de granades fins a l'infinit.
Amb mala intenció unta el mecànic son aucell de benzina.
Corren els trens, i ragen metall els forns, amb mala intenció.
Menen els bouç qui llauren, les dones, o fan un mirall de l'acer
amb mala intenció.
Feu, Senyor, que el càstig de l'ordre de la guerra,
no sigui la guerra sense ordre: la revolució.
Jo diré el triomf de la pau cordial dels homes,
entremig, per sota i per damunt de les fatals batalles.
La benvinguda als qui es donen. El zel per péixe'ls
i dur-los a redós. L'inclinar-se vers l'enemic tombat.
L'indistintiva atenció dels ferits. La treva.
L'honor marcial al Noble Enemic Mort.
La comú sepultura, el comú monument.
Els petits tractes—petites paus—incidentals.
El *do ut des* d'invàlits permutats. El *facio ut facies* dels captius.
L'aturada de la lluita un moment prop de la font.
I la Nit de Nadal, celebrada en família
per totes les trinxeres del sector, de banda i banda.
Siguin a Vós propícies, Senyor, les senyals aquestes
de que hom al seu Col·lega Enemic, al seu Camarada de Patir,
al seu Col·laborador en l'Obra comú de la Guerra
hom l'estima una mica, malgrat tot, i potser més del que sembla.
Beneït qui lluita pur i senzill d'ànima
i tira trets, quan li manen, sense rencúnia al cor.
A qui sàpiga dins el fum trobar i estrényer la mà laça de l'Enemic

li saltin molts anys els infants sobre els genolls,
 i més anys els infants dels seus infants.
 Tal és la llei dels humans. En la guerra
 dur clavats el clau que us rosegua: l'antiga pau de mil delícies.
 I en la pau, trobar que la guerra era bella.
 i noble vostre patir. Que mentre pateix hom i se les heu
 amb la Veïna Mort tot el dia, hom no sap pas si hom és bell.
 Sol sabem que el perill és lleig i poc amable.
 Després sí que estimem el formós geste del germà qui queia.
 El valor immortal de les ferides i la fam.
 I sempre és lluny de la guerra que hom escriu l'epopèia.
 L'epopèia que llaurarà en les gents noves el gust
 de la guerra futura incerta.
 Nostre cor saltarà d'innocència en la pau
 al ritme dels exèrcits llueus qui desfilen
 No les quasi civils vestes,—racionals, austeres, quasi monacals
 de la gran servitud de la guerra.
 Sinó les convencionals lliures de la pau.
 I saludarem la glòria de la força ordenada
 exempta de mala intenció.
 Feu, Senyor, que en pau poguem còndidament
 contemplar vostra pompa de guerra.
 Tal com en vetlla d'istiu és admirable cosa
 la parada dels llamps en l'horitzó.
 Pensant en les Vostres Angèliques Brigades.
 Rítmiques marxen elles pels cels, i estenen les nou Jerarquies.
 Nou línies radials entorn de la Vostra Faç.
 Sonant per honor Vostre en els espais suprauniversals
 trompes i tubes de ressons eternals.
 La vostra guerra de cada dia, deu-nos, Senyor, el dia d'avui.
 La guerra bona, la guerra interior.
 Que sentim tot el dia el pes de les armes i la munició.
 Graves i somrients com soldats sota el perill mortal.
 Senyor, per premi dels homes, escampeu el gust de l'Ascetí.
 Guerra perpètua de cadascú contra ell mateix.
 I sigueu Vós l'únic vencedor.
 I la nostra contenció ens preservi de Vostre Desbordament.
 I no us calgui, Senyor, enviar mai més cap altra guerra.
 Mai més, Senyor.
 Amèn.

R. RUCABADO.

LES CONSCIENCIES NACIONALS I LA GRAN GUERRA

Una semblança entre el Ressorgiment italià i la nostra Renaixença nacional sobretot en els seus aspectes moral i intel·lectual, es palesa en el llibre de Paolo Savj-López «La batalla per l'italianitat» del qual a continuació traduïm uns fragments. Adhuc els mateixos mots—una mateixa ideologia: idèntica cordialitat.—I si en plane'ns el seu autor de la desconeixença mútua entre Espanya i Itàlia recordem joiosos la bella resposta feta a G. Papini unes anyades ha pel nostre J. M. López-Picó, encara el nostre goig es fa més pur en rellegir els mots recents d'un escriptor francès el qual, en referir-se a aquesta futura germanor llatina cara a P. Savj-López, senyala a Catalunya—la nació catalana—com a únic estimul eficaç i imprescindible.

D'ara endavant la nació italiana traspuarà i d'una consciència política no limitada a les baixes competències electorals i capaç de guardar, ultra els límits, una actitud decisiva de tot el nostre poble més viu i més sà davant els gegantescos problemes de la guerra actual són d'altres tants de senyals de la fe ressuscitada.

I si al partit nacionalista pertany sense dubte el mèrit d'haver-hi contribuït amb una càlida acció incitadora, és innegable d'altra part, que el mateix moviment nacionalista és seqüència de tota una complexa fervor de noves energies prorrompent espontànies del cor mateix d'Itàlia:—energies sinceres i vastes per tal com venien a descloure's entre els homes de pensament i d'acció de molts de partits o, per ventura, fora de tot partit, en mig d'aquesta Itàlia, jove d'energia de treball i de fe, i que, deliberadament volia romandre llunyana així dels baixos fons parlamentaris com de les agitacions internes. Homes que tot i llur immensa fe, passionada, en Itàlia, no en tenen en la vida italiana—però que, entretant, laboren les armes espirituals i materials per a la somniada aurora de la Pàtria gran. I en aquesta nova vida nacional italiana, que no és i no vol ésser tot el nacionalisme ortodox i metafísic perquè en el nacionalisme hom hi sent alguna vegada un eco de sonores declamacions literàries que són el nostre vici antic, hi és també percebut un excès de propòsits que repugnen la nostra virtut més antiga: el seny llatí del dret, de l'equilibri i de la mesura. Aquest nacionalisme místic, aquest imperialisme teòric vessaven sobre la nostra vida nova un cúmul d'abstraccions doctrinals no dissemblant de l'humanitarisme democràtic. Són tendències que han pogut complir llur obra de bé més per la calor moral amb la qual se manifestaren totduna, que per la força eficaç de persuasió. Té però el mèrit d'ésser el primer crit de fe en mig d'un poble en el qual la fe es venia expressant silenciosament amb una renovada fervor d'obres i un ritme més alt de vida: un poble que dia per dia reconstruïa tenaçment amb la vigor dels suc vitals, el tresor sofocat pels paràsits que vagaven entorn seu.

El neutralisme italià, difós entre les clientelles parlamentàries interessades, entre els burgesos que són a la vegada àvids i pàlids, entre molta d'aristocràcia ignorant i esnob, era en substància l'expressió conglomerada de les mil febleses parasitàries que tota gran decisió troba davant seu a les hores decisives de l'història.

El Ressorgiment, pel qual va ésser generada la unitat nacional, havia estat obra de poques ardentíssimes voluntats que van endur darrera seu les multituds opaques. Davant la rapaç tirania parlamentària, la viltat burgesa,

les escarafalloses reivindicacions proletàries, les fórmules buides de la demagògia analfabeta i declamàtoria, apareixia l'Estat esvanida tota consciència del seu contingut ideal, esdevenint gairebé una expressió administrativa, vacil·lant entre les sol·licitacions de les cupideses materials. On no hi ha ideal no hi ha Estat: hi ha burocràcia paràsita, hi ha la nosa del parlamentarisme corromput. Quina idea hauria pogut sostenir en el mont un Estat sense fe? Però la fe vivia encara amagada a la penombra; s'alimentava silenciosament de pensament, de treball, de producció, d'estalvi, de lenta expansió espiritual o comercial, de voluntat aspra i pertinaç. I aquesta gran fe oculta ha flamejat amb impetuosa ardor quan la llum s'ha apropiat a la penombra—quan l'Estat ha sabut expressar d'un tret la força ideal de la nació; quan al gest acostumat de l'abdicació, orba renúncia de nosaltres mateixos, ha succeït finalment per imperiosa voluntat popular el gest de l'acció.

* * *

La guerra combatuda amb les armes no és, no ha d'ésser sinó un escintillant episodi de la lluita múltiple que a Itàlia li cal d'emprendre avui i demà—demà més que avui—amb totes les armes, en totes les formes de l'activitat nacional, per a afirmar-se dignament en el joc de les competències europees davant dels enemics i davant dels amics. I gairebé caldria dir: no tant davant dels enemics ans bé dels amics. Perquè l'enemistat ja és d'ella mateixa un esperó que instintivament excita el desenrotllament de l'activitat: mentre que en la seguretat de l'amic pot ocórrer que per ventura l'activitat s'adormi i no doni allò que és en poder seu de donar. L'odi és algunes vegades més fecund que l'amor—i nosaltres hem de cercar que també l'amor sia fecund.

Es també tasca nostra el fer que en les noves aliances polítiques formades amb el consentiment del nostre poble selecte, Itàlia hi dugui el tribut ple de la seva valor material i moral. Però el mot aliança pot tenir significats diferents: amb Alemanya significa servitud: amb França i amb Anglaterra pot i ha de significar lliure col·laboració, desenrotllament de totes les nostres energies, reconeixença lleial del que som i del que volem, possibilitat d'expansió, reciprocitat absoluta en les relacions econòmiques i les relacions intel·lectuals.

Per a conquistar la reciprocitat de la influència política cal primerament *valer*—i després, *fer-se valer*. I per a fer-se valer Itàlia té un medi molt simple: fer-se conèixer.

Itàlia és coneguda escassament dels enemics, dels neutres i àdhuc dels amics. Fora de pocs esperits il·luminats, la gran massa estrangera ens ignora. Salvant raríssimes excepcions, hom ha vist per ventura una cita italiana en llibres francesos que no estigui xarbotada de despropòsits? Espanya, germana nostra llatina, lligada amb nosaltres per mil vincles d'art i d'història sap només de nosaltres el portell de Porta Pia. Els mateixos intel·lectuals hispans no han tingut fins ara medis de formar-se una noció de l'Itàlia moderna.

Nosaltres som vius, veritablement vius, de pocs anys ha—i pocs anys no basten per a fer entrar un concepte nou en la consciència del món. Havíem tothora canviat l'amor per l'Itàlia amb la coneixença d'Itàlia. L'apreci dels «amatori» no ens commou. No volem ésser estimats arqueològicament ni pintorescament. Volem un amor fill de la cognició viva i actual—perquè, en dir de Leonardo, «l'amor és més fervent quan la coneixença és més certa.»

No és hora però de lamentacions estèrils sinó de baronívol i ordenada voluntat. Es cert que no ens coneixen: però, què havíem fet per a ésser apreciats en la nostra valor? En el lliure canvi de la vida moderna un país ha de propagar amb el seu comerç, la llengua, les idees, la ciència i l'història.

* * *

En nom de quins principis havia d'afirmar-se en el món, entre les cultures germanes, la cultura italiana?

A la vigília de la guerra, la nostra generació estava encara dominada més o menys profundament dels principis de la gran revolució romàntica, la qual, a partir de la segona meitat del segle XVIIIe, transformà la consciència europea venint a perpetuar-se en mil diverses formes fins a nosaltres.

La reforma del món, iniciada en nom del sentiment i de l'instint natural contra l'ordre

de la raó, en nom de l'individu contra la col·lectivitat social, havia romput la cohesió antiga de l'Estat francès. En els seus principis el Romanticisme no és sinó la orgia de un individualisme que ha desviat completament el sentit de l'equilibri i la noció de les relacions: és la folla amplificació dels sentits, del cor, de l'ànima escampant-se sense fre; és el sentiment dispersat amb els noms pomposos de l'èmfasi romàntica: febre del jo, exaltació dels egoismes, monstruosa inflor de l'individu contra la societat, infinita sed de joia i de poder, immancable lassament amb l'engany infinit com la sed mateixa. La victòria del sentiment sobre la raó significa ja de si un desordre del sentiment. La idolatria romàntica de la «libera natura», la idolatria de l'amor, la idolatria de l'absolut són altres tantes formes d'aquell desordre social mitjançant el qual Alfred de Vigny afirma que l'home, l'individu, té generalment raó, mentre l'ordre constituït és sempre injust. La concepció romàntica ha transformat a la vegada totes les valors de l'història i de la crítica.

La desmesura de l'erudició, l'absència de l'harmonia, l'oblit de les nuances, la idolatria del particular contra l'universal s'enllacen directament amb la manca de gust. El gust ha d'ésser sempre company inseparable del mètode. I per a recordar-se de tot això cal només recordar-se de nosaltres mateixos. Itàlia posseeix en la sagrada herència de la seva sang un miraculós patrimoni d'art i d'idees; posseeix la força divina que ha creat Atenes, que ha creat Roma, que ha socorregut l'esperit migeval errant en les tenebres, que ha fet florir el Renaixement, que ha mantingut alta la ciència i les valors eternes de l'home. Es temps, doncs, que els Déus retornin: retornen amb el desvetllament instintiu de la nostra humanitat llatina, ara que el germanisme ha tingut l'equivocació de revelar-se massa aviat sota el seu ver aspecte demolidor de totes les coses que nosaltres estimem, de tots els principis que sentim eternament veritables en la religió dels nostres Déus tradicionals.

P. SAVJ-LÓPEZ.

POESIA ITALIANA

GUIDO GOZZANO

Entre els joves poetes d'Itàlia que han vingut després de Pascoli, el poeta de l'apassionada resignació, i de Gabriele d'Annunzio, el poeta de les formes múltiples, és Guido Gozzano qui dels dos corrents en recull l'essencial harmonia i els fon en una nova modalitat lírica. La seva ànima sembla enduta per un vent tremolós de sensuals vibracions que lentament el fadigaren. Com un home aviciat qui amb els ulls mig closos mira en el camí els senyals dels seus passos, esborradissos en la pols, Guido Gozzano canta els moments de plaer i l'ànima seva, alhora; les fugitives sensacions sentimentals i les fredes reflexions. Sovint una lleu ironia cobreix amb un vel les seves paraules adolorides, i sovint una admirable tofa d'imatges cobreix la nimietat volguda dels seus temes poètics.

ELS COL·LOQUIS

I

Vint i cinc anys! Que vell, que vell me sento
Ja la primera joventut és fosa
i només el llangor, només, deixava.

Un llibre del passat a on recordi
el meu gemec, i el vestigi pàlid
en reconegui entre rima i rima.

Vint i cinc anys! Jo penso en el prodigi
bíblic... Contemplo el sol que ja declina
en el cel gris amb una cursa lenta.

Vint i cinc anys! Sóc vora la trentena
perturbadora pels instins que moren
i tèrbola... i després la quarantena

anguniosa, l'edat dels que caigueren.
La vellesa, després, que fa basarda,
tenyida de cabells i amb dents postisses.

Oh juvenesa, mai prou ben fruïda
ara jo et veig com eres, i veig ara
el teu somriure, com amant que cuita,

quan la tristor del comiat arriba!
Vint i cinc anys! Com més al cim m'atanço,
oh juvenesa, sento en mi amb més força

que fores bella com una novel·la.

II

Una novel·la, però, que no he viscuda!
Una novel·la que vegí sols viure
pel germà mut que rera meu seguia.

Per ell jo reia i jo per ell plorava,
perquè plorava i reia com l'espectre
de mi mateix, si vell jo fos i jove.

A cada passa, prou me girava enrera
per veure'l, i amb els ulls prou que seguia
son pensament adolorit o alegre.

Les coses que ell pensava, jo les deia.
Ell conhortà l'angúnia en mi reclosa
i la vida tingué que no he viscuda.

Ell ama i viu la seva dolça vida.
Poc que era jo qui amb somni d'art contava
com era veritat la faula bella.

No he viscut. Sobre les fulles mudes
amb meravella tot sovint la poso.
No visc. I fred sense companyia
somsisc i viure a mi mateix jo miro.

SALUT

Viure només cinc hores
o viure cinc edats
beneïda la boira
que m'endormisquerà.

Si he gaudit de l'ànima
lleugera que es desperta,
més val dormir abans
no arribi la nit meva.

El riure de l'aubada
no tornarà per mi.
La bellesa del dia
és tota en el matí.

L'HONEST REFÚS

El meu bell joc de síl·labes t'encega.
En una casa deserta, què veuries?
una més fores de les enganyades.
Jo sé que ets bella, sé que t'oferies
tu mateixa, com presa ben segura.
Tes mans descloses gairebé que ho diuen.

En el llindar voldria deturar-te,
d'un gest, abans que no et conegui, amiga:
com una mendicant ara et refuso.
No sóc aquell! no sóc aquell! voldria
cridar-te així el meu refús. Oh, veste'n.
Després tu fores qui em maleïries.

No sóc aquell! No sóc el que ara et sembla.
Jo no sóc l'esperit que tu somnies.
Sota el vers conegut, joïós o tendre,
el cor és àrid, clos per l'ironia,
com una fruita que l'hivern corgela
i buida de llevors el vent la gira

La consciència honesta t'acomia
perquè allunyada i pura sempre sies
de pensaments grollers, amb aquests versos.
I si ets formosa fes que no et conegui:
la cobejança de la bella presa
tota l'amor que esperes mentiria.

No puc amar ni mai he amat. Aquesta
aquesta malaurança dins meu oculta sia.
Jo, trist de mi, l'amor arreu cercava.
Pel meu passat hi feia trista via.
El plaer vagabund i ses petjades
com un infant aviciat seguia.

Tos peus tan blancs amorosir refuso
i l'ànima es recull entenebrida.
No em temptis més, oh pàlida vinguda.
Pel teu somni i pel somni que em venia
de tu jo et dic: no sóc aquell qui et penses.
Deixa'm en pau, oh dona encuriosida.

ALEXANDRE PLANA, trad.

LLETRES

PROLEG AL LLIBRE «DANS LES RUINES D'AMPURIES» de Andrée Bruguiere de Gorgot
amb la versió catalana de Maria Antònia Salvà.

La pietat no és en la vida femenina, com alguns creuen, defensa de la mediocritat, sinó revelació del geni peculiar: no consisteix en una simple distensió fisiològica o una petita llista de fórmules estretes, sinó que s'estén damunt tot el complex de la personalitat. Aquest llibre piadosíssim que veus, lector, és d'una virtut excelsa. La noble i gentil poetessa que ha anat trenant-ne els versos clars, harmoniosos, puntualment amorosos en llur consorci, té una història de bal·lada.

Bella filla del país més finament bell de tot el món, la França, ella ha vist la seva pàtria esquinçada per una invasió, el jardí més exquisit d'Europa calcigat pel furor teutònic, la llar dels somnis generosos esborancada per una megalomania tribal. I encara això no era prou dol. El seu benamat, oficial que porta un nom històric, en la lluita èpica fou fet presoner. I ara, crudelment lluny l'un de l'altre els dos promesos, maceren en l'enyorança les seves ànimes. Amb la doble pietat patriòtica i amorosa de son cor, la jove i bella poetessa de França vingué a Catalunya, que per ella té el doble encís d'ésser-li pròxima i remota, perquè malament sigui francesa per ascendència paterna, i naixença, és, per ascendència ma-

terna, catalana. I encara aquí la seva pietat obra un nou miracle. El malastre d'Europa, i la dura immolació de la seva felicitat amorosa, li feren potser més atraient l'encís d'una ciutat morta i sepel·lida, la nostra Empúries. I allí en el clar silenci que la mar comenta rítmicament, la seva pietat féu que les hores antigues tornessin en l'efusió dolcíssima del cant, i les pàlides ombres que sojornen en les entràmenes de la terra, oscil·lessin encara tímidament en l'aire salabrós.

En fines i pulquèrrimes miniatures, en sonets que semblen vasos preciosos i màgics on les cendres es reviscolin amb el neguit de tornar a ésser humanes, la vida d'Empúries reapareix, intensa i colorida. La ciutat ja no és colgada. Ja no és morta. L'ull d'or del dia la reconeix per seva. El fet històric tot brillant, i la humil i profunda anècdota sentimental venen davant nostre, usurpen als fets quotidians la humida atenció del nostre esguard.

Amb poblet, convertit en lloc de desolació, principalment per nostra culpa, amb la Catedral vella de Lleida, convertida en habitatge de tropes, per la violència afrontosa d'una autocràcia forana, contrasta Empúries, Empúries que és el passat entranyabilíssim el passat

clàssic i medieval que les mostra a flor de terra com un somriure de promissió, donant testimoni d'una substància ideal immanent, irrenunciabile, inextingible. Llibre inoblidable serà per nosaltres el llibre de les evocacions d'Empúries, tan plenes de benigníssima sensibilitat. Oïm, en mig de nostres lluites, aquesta inspirada veu, que ens guareix amb la rosada i amb lluïssors exquisides de lluna.

I nosaltres, els catalans, consagrem a la memòria de la poetessa vora les runes d'Empúries, un bosquet de pins i de llorers, on floreixi tot l'any una escampadissa de roses. Sigui ell com un lloc de cita on vagament es trobin la veu marina de les oblidades lires i la veu muntanyenca de les campanes familiars!

JOSEP CARNER.

AMB MOTIU DE LA TRADUCCIO CATALANA DE LES «POESIES DE RICARD DEHMEL».

El rejueniment de la poesia lírica a Alemanya data de la penúltima dècada del segle passat. L'època anterior, si bé va produir poetes de la força de Storm, Keller, Fontane, Meyer i Greif, fou en general caracteritzada per la trivialitat i el baix nivell estètic de la poesia lírica que a les darreries s'estagnà en totes les conviccions pròpies d'una literatura de saló.

La renovació lírica de la poesia alemanya té per origen la personalitat i l'obra de Lilieneron, poeta gairebé desconegut entre nosaltres. Ell fou el fundador d'aquesta escola, que amb tanta justesa ha definit Carl Lamprecht, com la de «l'impressionisme idealista», o encara millor, de «l'idealisme psicològic-impressionista», que ha donat als pobles de llengua alemanya poetes tan preclars com Stepan-George, Hugo von Hoffmannsthal, Leopold Andrian, Richard Perls, Max Dauthendey i Ludwig Klages, és a dir, el grup que s'aplegà des de 1892 al redós de la famosa revista *Blätter für die Kunst* (Fulles d'Art).

L'impressionisme literari alemany nasqué dels corrents mundials que en aquella època revolucionaven tota l'Europa intel·lectual. No cal dir que la nova poesia francesa, que indubtablement fou la primera en encarnar unes certes tendències fins llavors exclusives del camp de les arts plàstiques, sobretot la pintura, exercí una influència decisiva en la revolució portada a cap pel nou cenacle alemany. Però mancava al seu deure la crítica si es contentés de registrar aquesta innegable influència en una escola que, com la lírica alemanya, es destaca amb una forta personalitat d'entre les altres contemporànies europees. I és que la influència francesa fou en ella intensament neutralitzada per influències indígenes, exclusivament nacionals, entre les quals, cal esmentar en primer terme la de Nietzsche, tan clara i

perceptible, sobretot en l'obra de Lilieneron. Si més que la personalitat poderosa d'alguns poetes d'aquest grup renovador era prou gran per a transformar qualsevulla influència estrangera en sentit nacional alemany.

L'escola del psicologisme impressionista, emperò, no enclou tot el cercle de la nova poesia lírica alemanya moderna. Fet, aquest, d'altra banda molt natural. L'escola és sempre un concepte convencional que no té altra raó d'ésser sinó el geni del seu fundador. Quan sorgeix una forta personalitat poètica, un creador en tota l'extensió del mot, les escoles són per ell coses no existents. La personalitat creadora es fa la seva pròpia escola. Això passà amb la gran figura de Richard Dehmel, que avui entra a casa nostra vestit a la catalanesca per les expertes mans d'En Josep Lleonart.

Richard Dehmel, nat en 18 de novembre de 1863 en Wendisch-Hermsdorf, en la marca de Brandenburg, va publicar la seva primera obra en 1891, això és, quan la mussa de Lilieneron ja començava d'agitar els esperits en les noves generacions literàries d'Alemanya. La figura de Dehmel s'aixeca en la literatura alemanya com una personalitat isolada, independent de tota escola. En la plenitud del triomf de l'escola de l'idealisme impressionista, Dehmel ha creat la seva obra incontaminada de les influències ambientals. Res de la reserva aristocràtica, del preciosisme simbòlic, del refinament estilístic, de vegades morbós, característics de Stephan-George i d'altres dels deixebles de Lilieneron, no trobem en les obres de Dehmel. Al fort sentit de la realitat, a la insaciable joia de viure, a la clara espontaneïtat lírica, a l'intuicionisme pur de Lilieneron no pot oposar-se contrast més violent que el sentit altíssim d'idealitat, el sentiment tràgic

de la vida, la tortura i la violència de l'expressió i el vèrtic de les altures i dels abismes del pensament humà que trobem en els versos de Dehmel. La seva obra és un lluitar incansable per l'expressió de les coses inefables del món i de la vida humana. La seva ànima, nòrdica fins a la rel, corre assedegada a l'encontre de tots els caires del gran misteri de l'existència. Pocs poetes com ell han assolit aquesta formidable solemnitat amb què Dehmel canta la tragèdia de l'amor, del dolor i del destí. Ell, ha recorregut tota l'escala de lo humà, des de les pregoneses de l'orb instint fins a les sublimitats lluminoses de la intel·ligència redemptora. Complex, torturat, en perpetua lluita per la vida intensa de l'esperit, és el seu un sentiment còsmic que domina i arrossega com un brunzent terbolí un tempestuós amor a l'univers.

El lector trobarà entre les poesies tan bellament traduïdes pel nostre Lleonart, la que porta per títol *L'Arpa*. No dubtem de recomanar aquesta superba poesia com una de les més comprensives del geni multiformi i complex de Dehmel. Hi ha en ella expressada en tons immortals, tota la seva gegantina visió de la vida; en ella, com passa en les obres definitives de la poesia, el seu creador ha trobat en forma altament plàstica i harmònica el símbol perfecte d'aquesta personal visió, que a la vegada restarà per l'eternitat com símbol de la seva personalitat. Ell, ell és aquella soca grisa de l'avetar

«en cinc dits poderosos esqueixada»

que

«són enteses com polsant enfervorits
les bronzidores cordes amagades
d'una arpa maleïda.»

de la qual

«en surt un so eternal
que va de vent a vent com una vida».

S'ha dit que no hi ha millor comentari d'un gran poeta que el que fa ell mateix en sa pròpia obra. ¡Quantes vegades ens torturen cercant afanyosament la llei, la fórmula per l'explicació de la personalitat d'un gran poeta, i de sobte llegim un parell de versos seus que obren sobre nosaltres com un llampec vivíssim en mig de les tenebres i fan inútils i ridícols tots els nostres possibles esforços per a tancar en algunes paraules tot el secret del poeta. Això em passà quan boi llegint la poesia esmentada, em llampeguejà retronant davant dels ulls la penúltima estrofa:

«Entregat a fervors de tota llei
entre Déu i la bèstia esma perdia.
Ara membrant, conec que un sol fervor
pot perdurar sens taca de falsia:
l'amor a l'univers.»

Al noble poeta Josep Lleonart hem de saber grat tots els devots de la literatura catalana d'haver ennoblit la vida catalana, tan assedegada de nous horitzons, amb la seva exquisida traducció de les obres de qui no dubto de qualificar el més gran poeta de l'Alemanya moderna.

MANUEL DE MONTOLIÚ.

Abril de 1918.

LLETRES A UNA AMIGA ESTRANGERA

VII

L'art d'En Joan Llongueras.—La crítica i els joves.—La cultura de les idees.—«Per la llengua catalana», d'En Prat de la Riba.—De la bàrbara candidesa.—Contes per a infants.—L'Escola Catalana d'art dramàtic.—Sang en rovell d'ou, per J. Pérez Jorba.

50 Juny.

Dos purs artistes l'Obiols, En Llongueras: coincideixen en representar l'un, en realitzar l'altre, el mateix tipus femení de robusta i fina beutat jovenívola, de gran salut, inconfundiblement nostre. Que la virtut de l'educació pel ritme pugui alliberar les nostres dones de la grassor i espessor qui són per a moltes càstig d'inferioritats espirituals, i les guardi sobretot

d'aquest nou tipus cinematogràfic, amb cursis ondulacions voluptuoses i pretuberculoses margícies d'aquelles noies beòcies que trobem pels suburbis, petonejant-se a la Pathé amb estudiantets viciosos.

Francament jo sentia prevencions envers la Educació pel ritme. N'eren culpa d'una banda un retrat vist, anys fa, de Jacques Dalcroze, amb indumentària inquietadora, i en testa i rostre ornamentacions piloses alarmants; d'altra banda certs abusos mímicis, certes disfresses de mantes cançons amb gestos. Amb tot l'austeritat, el desinterès, la constant ascensió vers realitzacions cada cop més pures, d'En Llongueras, m'han guanyat poc a poc fins arribar a la gran admiració que ara sent envers ell i l'art seva.

Vós qui també la darrera vegada que esti-

guéreu aquí us mostràveu reservada, ara com jo plenament admiraríeu.

No vaig sentir les *explicacions* que dies passats donava En Llongueras. Es per això que tindrè d'explicar-vos com pugui el que he obirat en aquestes festes del Ritme i de la Dansa. En Maragall i ara Teixeira de Pascoaes, troben en el ritme, i per tant, creuen trobar en la dansa, compresa en un sentit molt generalisador, l'origen de tota bellesa. En Llongueras deu creure això també; educació pel ritme, devé així subtilment, educació per la dansa. L'ideal on vol atényer aquesta dansa és tan allunyat de tot sensualisme, naturalment, com de tot abstractisme numeral, matemàtic, mecànic qui per alguns fóra, en la dansa, un ideal. D'aquesta se'n podria dir la dansa de l'intuició; no l'intuició entesa com la indefinible *empfindung* dels nous estètics alemanys, ni com la vaga, difícil i penosa intuició d'un Bergson, sinó com una intuició qui s'acostaria més aviat a la *intuició meridional* del Croce, tan incompresa encara aquí i fora d'aquí i que és l'acte artístic per excel·lència; immediata *coneixença* joiosa i clara, gai saber. La dansadora d'aquesta dansa no *compta* no pensa la música, ni en calcula els gestos interpretadors; sinó que, mercés a un exercitament acurat, a una rica sensibilitat afinada, pot arribar a comprendre en cada obra, de faiso joiosa i *directa* la característica *individualitat* rítmica. No es tracta, doncs, com en altres aspectes d'aquesta educació, d'una antiartística i superficial *mimesis* sinó d'una comprensió intuitiva, clara, i d'una assimilació de la mateixa *actitud rítmica* qui en l'esperit del compositor crea l'obra musical. I aquesta assimilació de l'acte rítmic creador, allunyant la dansadora de tot imitatiu servilisme, deixarà sempre a la seva interpretació, (com a la del bon executant) un bell marge de llibertat.

Se tractaria doncs en aquesta dansa ideal, d'una *transubstantació* d'actitud rítmica. La dansarina a través la materialitat del so ha copsat el ritme; ha comprès com el so mateix és exterior a l'essència de l'obra musical; i oblidant aquella materialitat del so, la substitueix per una materialitat *equivalent*: el propi cos: equivalent perquè el cos també *ha esdevingut música* en penetrar-se del ritme del qual el so es penetrava. I tant és cert que el cos així s'ha tornat música que ha d'ésser realisable el cas invers: una genial dansadora creant una actitud rítmica que un músic aniria interpretant, substituint els moviments corporals per combinacions sonores, com un pintor podria fixar-los per arquitectura de línies, etc. Que per virtut de l'intuició rítmica un grup de aquestes dansadores gentils exteriorisa la mateixa beutat, la mateixa *fiesta del ritme* que exteriorisen per als nostres sentits, un Preludi i fuga de Bach, un Fris partenònic o la dansa de les Estacions del Poussin.

Jo veig en aquest ideal del qual En Llongueras ens dóna tan belles realitzacions, l'*acmé*

de la dansa. Vós sabeu com àdhuc entre el poble grec tan penetrador en els secrets del Ritme, la dansa era enlletgida per acrobatismes i mimetismes de tota mena.

Per a mi on més realisa En Llongueras aquest ideal és en les danses que jo en diria *canòniques* i analítiques, on la complicació rítmica d'una composició pura, preludi, fuga de Bach, és seguida per grups de balladores, qui interpreten les veus distintes. Aquí la varietat assolible és infinita com les obres a interpretar; en les danses que en podríem dir sintètiques, les de Mozart infant, per exemple, on més que la diversitat de ritmes es segueix el moviment *exterior* general de la composició, hi ha més perill de monotonia. I tant mateix, ve-gésseu amiga la gràcia commovedora d'aquelles dansadores tan sanes i boniques. Qualsevol altra dansa tot seguit us semblaria impura.

També són uns admirables copsadors del Ritme aquests joveníssims poetes i pensadors qui fan «El Camí». Però, signe dels temps, els poetes no s'accontenten dels bells moments de l'intuició, sinó que saben elevar-la a consciència i a pensaments. Artífexs, qui tenen ja, tan joves un perfecte domini de l'art pròpia, saben també jutjar les obres alienes amb una amplitud de comprensió i uns encerts de penetració psicològica verament remarcables. Vora les notes crítiques de «El Camí» ¡com aparen troglodítiques, per exemple, la mesquinesa d'un cert *Vox Populi*, la seva rustiguesa closa a tota comprensió fina! Ja sabeu que *Vox populi* no podia capir com a sincer el sentiment qui dictava al nostre harmoniós Joan Arús aquests versos: *veig una noia qui porta una rosa a la mà... ja res del dia no em pot justament enutjar.*

Aneu a saber els pensaments *sincers*, que una noia amb una rosa a la mà pot despertar en certes ments senils i rústegues!

Me permetré dir com certs amics de «El Camí» me fan una mica de por quan manegen idees generals? Les idees generals són armes carregades amb les quals és precís tenir compte. A voltes una idea llençada en un moment d'entusiasme juvenívol, després *per punt* sostinguda, compromet tot una vida. I no obstant és a la cultura de les idees que cal anar per adquirir aquella agilitat de ment qui tant ens ha mancat fins ara. El que ens ha privat fins avui d'una crítica eficaç ha estat aquesta manca d'educació ideològica. Ella sola pot alliberar el crític de rigideses dogmàtiques i de lamentables incomprendiments.

No ha de ser el crític, Déu nos en guard, un professor de filosofia. El Croce, per exemple, és un crític literari mediocre. Mes un saníto exercitament en les idees, la presència constant del món dramàtic on neixen i lluiten les idees, la perspectiva històrica de les manifestacions espirituals humanes, li donaran les dosis de comprensió i d'excepticisme necessàries; tot duent-lo a servir-se de les fórmules, el faran tenir un esperit més comprensiu que totes les fórmules.

L'ineficàcia del nostre Ixart, qui tenia un temperament de ver artista i unes clares dots de penetració, rau en la seva mancança d'exercitament ideològic. En canvi, en el buit d'una incomprensió bèdica es perdia a Castella l'obra sobirana d'un don Joan Valera. Permeteu-me una disquisició. Jo no puc nomenar sense entusiasme aquell gran bètic. Vull dir-vos com acabo de reconciliar-me amb *Azorin* perquè es retracta (1) del menyspreu incomprensiu, que jo no li perdonava, envers l'esperit més intel·ligent i graciós que ha tingut l'Espanya del segle XIX, i el que més greu me sabia era que aquesta incomprensió s'accentués a propòsit d'aquella *Correspondencia* de Don Joan on hi ha lletres que, ni en son temps ni avui encara no es trobarien a Espanya homes de prou cultura i prou agilitat de ment graciosa per a escriureles. Llàstima que incomprensibles prejudicis familiars no ens deixin fruir el tresor de tota la correspondència d'aquell bellíssim esperit.

Jo sóc segur que si la novíssima generació literària de Castella vol alliberar-se de les abominacions pintoresques, els tradicionalismes de quincalla, i l'histrionisme de la *tierra parda*, no li resta altre remei que tornar-se fervorosa *valerista*. La sobirania de Don Juan, venia doncs d'un vastíssim exercitament en les idees. També la d'En Clarin, l'altre gran esperit del segle XIX castellà. Clarin era però més intoxicat per les inquietuds socials ideològiques de la seva època i per tant més aspre, més dolorit, menys capaç de sana ironia. No obstant quin gran artista i quin justicier calumniat! Habituat a les agressions de l'insult i de la calúmia, com devia cridar-li l'atenció la veu serena del jove Don Enric Prat de la Riba. Clarin escoltava de primer amb sorpresa, després donava explicacions de ses afirmacions massa lleugeres sobre la llengua nostra.

Perquè En Prat de la Riba era també un home d'idees, un gran cultor de les idees; i d'aquí principalment venia la seva puixança espiritual, la seva capacitat de comprensió múltiple, les seves complexes perspectives d'acció patriòtica. El volum qui conté la polèmica amb Clarin, ens ofereix també dos treballs que assoliren i assoliran encara entre nosaltres gran eficàcia. Una crida patriòtica al sacrifici de la preferència individual en l'acceptació de les normes de l'Institut. Un Missatge on s'advoca pel foment de la llengua culta que cap nació ha deixat de formar-se d'ençà que el món és món. Llegeixin els homes de bona voluntat, llegeixin aquell treball i comprendran la infàmia de l'acusació que persones cristianes i àdhuc sacerdotals no es donen pena de llençar contra l'Institut: la de que vol aqueix imposar a tot Catalunya el dialecte barceloní. Tampoc no es donen pena de presentar com autocràtica i despòtica l'admirable gramàtica d'En Fabra, a qui si algú troba qualque defecte, és

(1) En sa obra rescent *El paisaje de España visto por los españoles*.

precisament el deixar massa llibertat a les ulteriors decisions dels escriptors el d'aconsellar recomanar massa, enlloc d'ordenar.

Ja sabeu com això per a mí no és un defecte, sinó una prova d'una vasta i àgil cultura en nostre gran filòleg.

Cultura, cultura de les idees. De la seva mancança ens han vingut aquestes salvatges tendències que ja ni a les pampes del sud-amèrica trobaríem, a la espontaneïtat, a la rustega candidesa contra les quals jo l'any darrer proposava com a remei la difusió dels diàlegs platònics. Ni la candidesa espontània, ni la inculta *bonhomia*, ni la salvatge espontaneïtat, poden ser purs; d'ençà del pecat original només hi pot haver puresa adquirida. Mireu la brutícia espiritual qui s'amaga dintre aquestes ànimes *espontànies* i *bonhomesques*. Enlloc trobareu com dins d'elles més repugnants males intencions, més dolenteria i més enveja, més baixos propòsits, prestos a brollar al més petit xoc que hi tingueu. I no cal cercar disculpa en la seva inconsciència. Inconsciència; cal una inculpció més greu davant l'Esperit?

Dels resultats d'aquella incultura que dèiem n'hem tingut recentment dos lamentables exemples. Els han donat un seglar i un sacerdot. El seglar tot protestant de la seva bonhomia y d'una ignorància que ningú posa en dubte, gosava mesurar-se amb un home eminent en la seva professió.

El sacerdot, sens por de mancar als més elementals deures de la societat cristiana, després de bescantar durant llarg temps la família de la qual ell era cap espiritual, ara grollement la insulta amb mots de marmanyera, i de la cristiana religió no adopta el més petit acte d'elegància, el d'abandonar una direcció de la qual s'és fet indigne. I l'un i l'altre, el bon home i l'ingenu, observeu, amiga, quina *bona fe* en voler tacar personalitats honorables, en disfressar els fets, en oferir-los de la manera que més pot impressionar la ment inculta de la plebs, que més pot *escandalisar*. Recordem, recordem, com Jesús flagellava els escandalosos; recordem l'anatema: *vae homini illi, per quem scandalum venit*.

Instrucció sí; mes sobretot educació per a la nostra gent. Educació ideològica sobretot. Una causa principal d'aquest barbar primitivisme, retardatori del progrés que mereix nostra raça tan rica en magnífiques possibilitats, jo la trobava en que l'educació, l'instrucció en llengua forastera, passaven damunt d'ella sense fecundar-la; deixant-hi rastres perniciosos o afavorint-ne l'incultura.

Tot l'esforç per l'instrucció, per l'educació en català deu entusiasmar-nos, en tots els ordres que es produeixi. Per això és lloable en extrem l'esforç d'una casa editorial nostra en procurar als nostres infants llibres d'entreteniment que fins no fa gaire sols podien llegir en llengües forasteres. Aquí teniu, com les més bellament presentades de l'estranger, dues narracions d'En Carles Riba. L'una il·lustrada amb

gran correcció i normalitat per Junceda. L'altra il·lustrada per Nogués, amb una incorrecció volguda i una deformació qui *fingerix* infantilitat; els grans trobem graciosíssima aquesta ficció. Mes i els petits, si se n'adonen? Jo crec que preferiran aleshores la pura serietat d'aquest gran infant que és En Torné Esquius, en els dibuixos que ha fet per a uns contes d'Andersen dels quals no direm res, essent la traducció indirecta.

Les narracions d'En Riba són d'una transparència i d'una puresa d'estil incomparables; d'una fina gràcia en la qual apenes apunta aquella ironia del gran qui explica al petit coses que ell no creu, i de la qual també cal que el petit no se n'adongui. Jo sé d'un petit que li agradava molt més sentir contar ingenuament per sa mare els contes de Perrault que sentir-los-li llegir. A moments l'ironia de Perrault l'inspirava massa desconfiança, no li semblava prou seriós el contista.

En quant als temes d'aquestes narracions els quals no han sigut triats pel nostre amic, jo no crec en la seva eficàcia pedagògica. I fins i tot els crec en certa manera nocius. A la tendència pedagògica que els inspira no hi manquen eminents defensors. Jo no em sento convençut pels seus arguments. En primer lloc, la valor estètica d'alta importància pedagògica en obretes així resta anul·lada, neutralitzada per l'intenció moralitzadora, com en certes obres per als grans. Als grans i als petits plaurà sempre la beutat per la beutat, la moralitat per la moralitat. Un bombó qui disfressa una medicina, sempre causarà fàstic i al menys malfiança. Cal evitar a més en els contes per a nois el perill reprovat al naturalisme: el d'ensenyar el vici tot i presentant-lo lleig i punit. Altrament, què li dirà el conte contra el noi lleminer a un nen qui no en sigui; o contra el noi rabiós al nen pacífic? Jo creuria més en l'eficàcia dels qui insistissin en els exemples de bondat, si jo cregués en l'eficàcia d'aquelles tendències moralisadores. Aquests contes se'm dirà poden triar-se terapèuticament, segons la dolenteria del noi a corretgir. Insistesc: mal sistema. El noi dolent no voldrà acceptar la lliçó perquè no veurà retratat exactament *el seu cas* en el llibre; si l'hi veu retratat s'averkonyirà, mes tot seguit s'indignarà. S'indignarà sobretot de la satisfacció amb la qual assisteixen els personatges i L'AUTOR, al càstig averkonyidor del culpable. Un nen deliciós de qui tinc guardades moltes dites qui són tota una filosofia infantívola, un jorn davant el somris *justicier* que feia sa mare tot dient-li: «Veus? perquè no creus a la mama i t'enfiles per les cadires, Nostre Senyor t'ha fet caure», responia, indignat, en sa inocència dels cinc anys: «Nostre Senyor és un...» el mot no era gaire escandalós, però no vull repetir-lo. ¡Quina lliçó per a moralisadors de tota mena!

Un mot encara sobre l'intervenció del meravellós en contes on l'època i l'indumentària són contemporànies. Jo crec que tenen per al

noi un veritable perill: el d'introduir en sa imaginació la possibilitat de l'absurde, del meravellós en la seva vida quotidiana, torbant-li totes les rectes nocions que adquireixi per altres bandes.

En fi, jo em pronuncio en favor de l'alta eficàcia estètica i *per tant* moral, dels contes de fades, on s'agita un món meravellós i bell, allunyat del present de faisó ben clara, per circumstàncies de temps i lloc, d'indumentària. Un món que el noi no cregui existent en la realitat, qui forma damunt del present una esfera ideal, d'on sempre més li vindran en fecondíssims enyors, reflexes d'or i candidesa, on cercar dolç cohort i refugi, tota la vida: tota la vida, vos ho diu qui essent noi amava follament els contes de fades, sense haver cregut mai que les fades existissin, ni poguessin existir. Apressem-nos a dir que entre nosaltres cal anar en compte amb el món fadat; perquè tota una literatura d'anys enrera ens ha ofert unes goiges, uns follets, unes paitides ben poc desitjables: per la seva tristesa irremeiable i l'anatema de pecat que gravita damunt d'ells (Verdaguer); o les seves escèptiques *filosòfies* (Apeles Mestres) o els seus simbolismes *haupmännics* (Gual), etc. Aquí caldria crear de cap i de nou, aprofitant el món fadat tradicional de muntanya i de marina, i penetrant-lo de llum, de joia, de bondat i de pura bellesa.

Ara que parlem de fades, les fades bones, les fades belles, semblen haver presidit la naixença d'una deliciosíssima ingènua de cognom ben poc fàdic, la senyoreta J. Tapias, qui se'ns ha revelat en les representacions darreres de l'Escola catalana d'art dramàtic. En *la Mare confident* hauria guanyat del seu encís el propi Marivaux, per la gràcia en el dir, l'intuïció delicada de la situació i de la frase, l'encert en l'entonació, i una encara oculta però existent energia dramàtica qui ben exercitada, la faria capaç de creacions més intenses. Què podem desitjar a la actriu joveníssima, bella i delicada, sinó que sàpiga resistir a les suggestions malèvoles de la mala fada? A les impaciències, als orgulls prematurs, als desitjos de lucre immediat. I que les fades bones l'alliberin sobretot dels odiosos *bolos*, en certs mitjans barroers de societat político-recreativa on tota finor i tota delicadesa desperten a voltes *aquella sed de sang noble*, que no és tampoc estranya a la gent qui ompla certs escenaris nostres més importants.

També me plagué força en aquestes representacions l'altívola elegància, la distinció en gest i paraula de la senyora Ferrándiz; un curós exercitament, una vigilància constant, l'acabarién de fer una excel·lent i elegant actriu dramàtica.

Endemés aquestes representacions han de satisfer a tots els qui no ignorin que som a l'escola, com deia un company nostre: i En Gual mereix un cordial aplaudiment pels resultats assolits i per la seva orientació reaccionadora contra l'habitual barroeria del tea-

tre nostre. Una observació voldria permetre'm i ell que en fes el que volgués. Que fos ben rigorós en no admetre a les representacions de l'escola estudiants que oferissin cap defecte físic *irremediable*, sobretot de pronunciació.

Vós hauríeu aplaudit també les traduccions excel·lents que es representaren en aquestes vetllades. Sobretot la d'En Gual, elegantíssima, i la d'En Carner, entremaliada, i la d'En Gasol, plaent a l'orella.

Me sap greu tenir de parlar-vos com us parlaré d'un llibre d'un escriptor i poeta pel gran talent del qual jo sent, fa anys, una admiració sincera. Poc m'esperava d'ell un pecat de lesa poesia. Pecat de lesa poesia és per a mi utilitzar una rica ubriaguesa verbal com la seva, i una puixança ditiràmica de la qual jo esper encara grans coses, en assumptes imposadors d'un to qui sempre repugnarà a la poesia vera i pura. «Sang en rovell d'ou» és una obra aliadòfila; i una obra literària o poètica aliadòfila sempre serà tan anti-poètica com una obra germanòfila o turcòfila. A més la obra del nostre cultíssim Perez Jorba és germanòfoba i acull certes manifestacions de germanofòbia sols pròpies de la baixa premsa.

Vós comprendreu bé l'intenció del meu anatemata. En primer lloc perquè sóc i seré sempre un lluitador per la beutat pura. En segon lloc perquè tant fàstig me fa el republicanet aliadòfil com el capellanet germanòfil. I en un home superior la fília o la fòbia, sobretot quan se barregen amb coses tan altes com la poesia, me fan pena, una gran i sincera i dolorosa pena.

I després, barrejades o no amb aquestes coses, com pot un home culte sentir sincerament, amb la sinceritat *universal* de l'esperit una fília d'aquestes o una fòbia? Es com si jo, del tresor modest i ric de la meua biblioteca on tots són barrejats en bona pau, ne llencés al foc una bona partida. O tenint puixança per a fer-ho, condemnés a mort crudel una partida de les vides estrangeres qui em són o em foren amigues; com si algú condemnés a viol i a la mort desesperada una part de les vides femenines que en estrangeres terres il·luminaven el seu esperit, i volgués veure closos o agònics aquells ulls amics o amorosos, els ulls que tots ara ploren tots malaurats igualment; els dels nord i els del mediterrani i els del oest malestruc.

Jo, quan algú és prou orb per a voler atribuir exclusivament la civilització o la barbàrie a un poble àdhuc al més extrem allunyat en la geografia de la civilització europea, me sembla com si d'un cos vivent on tots els òrgans són fatalment necessaris, volgués arrencar-ne la part que li repugna, o triant-ne la part que li sembla més bella volgués amputar-la per a contemplar-se la tota sagnant i morta. I jo, finalment, no puc deixar de somriure quan algú em diu. Bé però qui *en* té la culpa?... I record sempre a aquest propòsit una frase que el gran pur Maragall—qui ens donés ara en la Gran Baralla el Maragall Home o Estat o Nació—llençava en mig d'una baralla de polítics nostres.

«Qui ha faltat? Tots heu faltat. Qui ha començat? PREGUNTA DE CRIATURES: EN ESPERIT TOTS HEU COMENÇAT, PERQUÉ ABANS DE OFENDRE-US JA US ODIÀVEU. J. FARRAN I MAYORAL.

ELS LLIBRES

POSITIVISME I IDEALISME EN LA CIÈNCIA DEL LLINGUATGE, *investigació lingüístico-filosòfica* per Karl Vossler, trad. per Manuel de Montoliu. Barcelona, 1917.

L'autor embafat pels excessos de l'escola filològica, escriu una mena de pamflet filosòfic en defensa de la lliure creació artística contra el fatalisme de les lleis fonètiques. Malauradament Vossler confon en una sola denominació—de menyspreu, segons la seva manera de pensar—la de «positivisme»,—la filologia i la lingüística.

En realitat, la posició de Vossler no és pas incompatible amb la dels lingüístics. Més aviat l'una és complementària de l'altra. Els lingüístics assenyalen el *com* de la transformació de les llengües: Vossler vol assenyalar-ne el *per què*. Si l'escola *idealista* arrela, potser desapareixeran les errors i extravagàncies de l'es-

cola filològica, però en naixeran de molt majors encara. I fins si això no arribés, amb que fos complert tan sols el desig. de Vossler,—que tot estudi gramatical sigui reduït al de la estilística, i aquesta a una branca de l'estètica,—la *ciència dels llenguatges*, la *ciència del llenguatge* no, hauria desaparegut. I «el darrer lingüista» podria repetir, amb tràgica veu de melodrama, aquelles paraules del Foscolo: *così, cercando il perché si perde il come!*

W. WARDE FOWLER. Roma. Traducció de l'anglès per J. de Foncoberta. Barcelona. Editorial Catalana, 1918.

La Home University Library of Modern Knowledge de Londres, publicà un bell resum de l'història de Roma vista a través de la seva idealitat hereditària, degut a Warde Fowler.

Excel·lent idea ha estat la de traduir aquest llibre d'*Enciclopèdia Catalana*. Fills de Roma que som, la història de la ciutat-mare és la història de nosaltres mateixos, de la nostra llengua i de la nostra raça.

La història de Roma serveix, de més a més, com d'una sana lliçó moral, de perseverància i d'estoïcisme, que ara ens és donada amb dramàtica estructura per Warde Fowler i amb bella prosa catalana per J. de Fontcoberta.

PUIG PUJADES, *Vida d'heroi. Narcís Monturiol inventor de la navegació submarina. Prefaci de Ignasi Iglèsias*. Barcelona, L'Avenc, 1918.

Aquesta biografia ve a augmentar un genre literari que té pocs exemples en nostra Pàtria la qual ha deixat que s'esfumés el record de molts dels seus

homes il·lustres. Un d'aquests és En Monturiol (1819-1885) de qui, finalment s'ha reivindicat la memòria: la vila de Figueres on va nèixer ve d'erigir-li un monument i el llibre de Puig Pujades ens dóna a conèixer la seva vida heroica gairebé del tot ignorada per la generació actual.

Tres èpoques principals hi veu En P. P., a les quals corresponen les parts del llibre: I *Revelació*. Aquesta etapa de la seva vida és d'acció política. Jove de 23 anys en 1842 inaugura es pot dir la seva vida pública col·laborant amb el famós Abdon Terradas i altres en *El Republicano* de Barcelona, periòdic que fou seguit d'altres semblants de vida efímera. En ells exposà En Monturiol les seves idees republicanes per les quals lluità amb entusiasme i abnegació. També tot just importades les doctrines comunistes a Catalunya En Monturiol va ésser un dels principals propugnadors de les noves utopies — Eren aleshores dies de tresbals a tota Espanya. En Monturiol amb els seus companys d'idees democràtiques sofrí denúncies, persecucions, la deportació—. II *Plenitud*. Vers l'any 1850 comença per ell una època nova en la qual, sense abdicar dels seus idealismes passats, consagra gairebé tots els seus esforços a la ciència. La navegació submarina era una dèria que covava en el seu cap feia anys. Es amb emoció creixent que hom llegeix tota la part del llibre d'En P. P. on se recompten els preparatius i les primeres proves de l'*Ictineo* immersit per primera volta a Barcelona l'any 1859. Sols un temperament fortíssim i emprenedor com el d'En Monturiol podia reeixir en aquella obra que proporciona a l'autor moments triomfals però de curta durada. III *Posta*. Malgrat la poca protecció de què va gaudir En Monturiol segueix sempre avant i construeix un segon vaixell-peix però la desídia i menyspreu dels governants que tenien el deure de protegir-lo i les enveges i desconfiances dels que es deien amics seus, fan avortar definitivament els primers assaigs que s'han realitzat de navegació submarina. En Monturiol passa pel turment de veure el segon *Ictineo* fet desferres. I aleshores comença per a ell una lluita terrible per la vida obligat a guanyar-se-la a cop de penallitats de tota mena, no deixant però de banda, en cap instant el problema de la navegació submarina. Sobré ella, ultra d'es-

criure una sèrie de memòries, deixà inèdit l'*Ensayo sobre el arte de navegar por debajo del agua*, publicat l'any 1891. Per guanyar-se la vida En Monturiol en els seus primers temps va fer de caixista, de pintor de retrats, inventà una màquina de fer cartipassos. Ara, fracassada la seva idea principal emprèn tota mena de temptatives per guanyar-se una posició modesta: inventà una màquina de fer cigarretes que li va proporcionar forces disgustos, altra d'assecar paper engomat, un carro portàtil, es preocupa de fer conserves d'aliments, col·labora en unes biografies titolades *Hombres y mujeres célebres*, fou cap de la «Fàbrica Nacional del Sello» a Madrid, empleat en un escriptori, caixer d'un corredor de borsa.... etc., etc. D'aquests temps i de sempre és d'admirar la figura d'En Monturiol dintre del cercle de la família. Les seves lletres a l'esposa i a la filla Anna mostren uns sentiments de tendresa que fan més gran la seva vida d'heroi. També portat del seu amor a la família havia escrit durant la joventut, bells articles en dues publicacions de títol i de fons semblants: *La Madre de Familia* i *El Padre de Familia*.

Tot el llibre d'En P. P. està molt documentat i el prefaci de N'Ignasi Iglèsias serveix de bell ingrés

A.

PALOMER, Mn. Josep, Un patge de Maria Antonieta (El Girondí Gensonné). Apuntacions històriques de la Revolució Francesa. Pròleg de Joan Draper. Arenys de Mar 1918.

OLIVER, Miquel S., Mujeres de la Revolución. Conferencias 1.ª y 3.ª de la serie organizada por la Muy Ilustre Junta de Damas de Barcelona 1911. Barcelona 1918.

Cal encoratjar els intents d'enriquir la nostra producció amb obres que posin en contacte els lectors catalans amb fets estranys a la història de Catalunya. Ara que el renaixement català trencant límits restrets, pren aires d'universalitat no ha pas d'ésser únicament la història local — per bé que aquesta ha d'obtenir les nostres preferències — la que ens interessi. — Mossèn Josep Palomer amb el pretext de biografiar N'Antoni Gensonné i Pasqual, fill de pares arenyencs, figura molt discutida però d'un gran relleu al temps de la Revolució francesa de la

qual fóu una de tantes víctimes, fa un historial dels principals fets d'aquells dies de sang i de carnatge. La seva tasca, doncs, és ben lloable i el seu llibret sembla escrit amb una gran sinceritat, encara que se li pugui retreure que no hagi estat massa encertat en l'elecció de fonts històriques. Així sobta la veneració que sembla sentir envers els *Girondins* seguint una opinió llegendària avui bastant desprestigiada. L'ur Memòria no està exempta d'un seguit d'errors i de culpabilitat en l'acabament tràgic de la família de Lluís XVI. El procés i la fi de la Gironda, per ço com respecta alguns dels seus individus no és tampoc gaire edificant. L'autor, cita sovint Castelar transcrivint i traduint-ne fragments. Per nosaltres Castelar fent història ens és més desagradable encara que fent d'orador. Paraules com *estruendo, asquerosos* i grafies com *véurer, somriurer, cduer, escriurer* enlletgeixen el llibret, que d'altra banda ens és simpàtic, de Mn. Palomer.

El Sr. Oliver en les seves dues conferències va tractar respectivament de «La Reina sin ventura», Maria Antonieta, i de «Madame Roland», l'únic home del *partit de la Gironda*, fent-ne belles semblances d'aquelles figures tan oposades i antitètiques de la França del temps de la Revolució. Dites davant d'un públic femení, les conferències, interessaven però a tothom. El senyor Oliver s'ha fet una especialitat en tractant la Revolució francesa, mercès a les seves dots de periodista brillant i de coneixedor de la literatura nombrosa que hi fa referència. Són prou coneguts i fins esdevenen populars per a una part del nostre públic els seus articles de diari sobre aquest punt determinat. Cal esmentar també treballs seus publicats per l'Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans i per la Societat Catalana d'Edicions. I bé, el record d'aquests, ens fa veure l'oblit que hem tingut de retreure i lloar els esforços de produir literatura catalana referent a fets de caràcter universal, tot seguit d'haver donat els títols de les publicacions recents de Mn. Palomer i del Sr. Oliver. Perquè pròpiament no ens podíem referir a les Conferències «Mujeres de la Revolución» que foren dites a Barcelona en llengua forastera per un dels bons escriptors que tenim en català, davant d'un públic d'il·lustres dames barcelonines. — R. D'A.

LES REVISTES

TRADUCCIÓ, BELLESA I PIETAT.

En el darrer nombre de la «*Revue des Jeunes*» molt interessant publicació catòlica l'abbé Sertillanges publica el text d'un discurs seu. En traduïm un fragment:

«L'història no és un recomençament diari, és una continuació. L'humanitat és com un home únic «que subsisteix sempre i aprèn continuament», ha escrit Pascal. Aprendre i heredar, són verament les dues funcions d'aquest vivent innumerable. Els cossos dels nostres avantpassats són jascents, la terra ha pres la cendra llur; però la influència de llur ànima no s'ha de dissipar, els efectes felïços de llur vida no han de perèixer, llur experiència és un punt de partida, no cal pas pagar-ne de nou, així com així i culpablement, el preu de dolor. I quan aquesta experiència ha produït grandeses de les quals només els insensats han pogut maleir, quan les gestes de Déu per als francs són tan vogals i tan glorioses, potser tenim alguna raó d'anar-hi a cercar inspiracions de fer-nos humilment els deixebles d'aquesta àvia, la França immortal.

Sense dubte convindrà de negligir del passat allò que només representa la misèria humana. No volgheu eternitzar allò que fou una error del temps. Errors, falses direccions, establiments que mai no valgueren o que no valien sinó en raó de circumstàncies esvanides, no hem pas de sotmetre'ns-hi desesperadament. Però les grans tradicions que representen l'eternitat dels éssers i de les races, les rels permanents del bé, la saba que en puja, les branques mestres que només un cataclisme abatria, la llei immutable que per a cada planta determina la seva creixença en dependència de les lleis generals de la vida, breu, allò que va fer la valor d'una nació que ara no se salva sinó per aquesta crida a les seves profunditats, per aquest desvetllar de l'ànima seva: és això que ens vol fidels.»

«*Juventut*» (Manresa 22 juny 1918.)

Apropòsit de l'Assemblea nacional d'Orfeons aquest periòdic manresà fa el següent comentari:

«Passats els temps de la pura efusió patriòtica, Catalunya ha entrat en un període d'ampla reconstitució integral. I aquí sí que ens condolïem, des de la gran urbs en observar objectivament la vida nostra, de veure com en la marxa cultural de la Catalunya moderna, anàvem un xic a reraçaga. Vèiem un llastre de levitisme antic i mal-entés d'una part i una xorquesa social de l'altra, que pesaven més que l'entusiasme intel·ligent d'uns quants *solitaris*. Però una excepció estimadíssima ens reconfortava, un element espiritual salvava la vida de la nostra ciutat; aquest no era altre que el nostre benemèrit *Orfeo Manresà*.»

Revista General (Madrid, 15 maig, 1 i 15 juny 1918.)

El Sr. Díez-Canedo, ha fet amb lloable intent una breu ressenya de la *Literatura Catalana* sota l'epígraf *Literatura Contemporània: Espanya*. Els bells noms de la nostra literatura nacional hi són esmentats amb una encertada combinació d'adjectius i les obres seves més afamades citades amb justesa. Cronològicament cada autor és més en relleu i un curt comentari falaguer, adés excessivament falaguer ara, els acompanya: vetaquí per exemple a Xavier Viura ornant a la manera de cul-de-llàntia un paragraf que el Sr. D.-C. dedica a l'admirat Guerau de Liost i que, per ventura, un temut descuit de l'articulista fa aparèixer en desordre en la ràpida nomenclatura.

Lamentem que la labor de Carles Riba hagi passat desapercibuda pel Sr. Díez-Canedo limitant-se a nomenar-lo per a excusar una tirallonga de noms dels més joves, citats a l'atzar sense haver cura de l'abís que una vegada arribats a la categoria de «grandes líricos de mañana», a què el Sr. D.-C. els destina els farà de l'un a l'altre inobirables.

«*La Revue Hebdomadaire*» (25 maig 1918).

Sota la signatura Geoffroy de Grandmaison són reportats uns *Souvenirs sur monsieur de Mun*:

«L'entusiasme havia estat la força de la seva vida, per tal com és la fe que l'engendra. La

seva naturalesa rica, vibrant, impressionable hi trobava el llevat necessari. Les malaurances de la pàtria van decidir la seva «vocació social», el seu cor així com el seu esperit el van guiar per camins perillosos i l'hi van mantenir a les hores difícils. La seva vida pública s'inspira de tres idees que es confonen: el bé de la religió, la salut de França i la felicitat del poble. I per a servir aquesta triple causa ha parlat, ha escrit, ha fundat una associació, creat una obra, deixat l'exèrcit, entrat al Parlament, presentat a l'Acadèmia, col·laborat a la premsa cercant tots els concursos, acceptant totes les tribunes, amb un desinterès ple i un ardent amor. El seu idealisme guardava el sentit molt viu de les possibilitats i de les realitzacions pràctiques. Sempre impecables, les seves intencions adoptaven els mitjans variats que oferien les circumstàncies. Amb una gran unitat de pensament, la seva vida política ha presentat dues fases successives: reialista, segons els principis d'Enric V, enllaçat segons les direccions de Lleó XIII.

Va acceptar en dret la forma republicana com l'accepten tots aquells que no fan barricades per a derribar-la. Va combatre tothom els principis demagògics, l'esperit de la Revolució àdhuc contra certs reialistes que en van romandre corpresos. Sobre el terren de les contingències, es mostrava conciliat sense inquietar-se de les passions dels seus adversaris i molt per damunt de llurs prejudicis.

S'ha dit d'Albert de Mun que «per a donar tota la seva mesura d'home d'Estat no li mancava per ventura sinó l'exercici del poder.»

«*Pages Libres*» (maig 1918).

Tot glossant el llibre de «Lysis» *Vers la démocratie nouvelle*, Louis Marquet termina així un seu article:

«L'ideal democràtic s'ha ben mantingut davant per davant de la força autocràtica, i la prova de la guerra no és pas en desavantatge de les democràcies. «L'espirtualització de la matèria» dona a aquesta una agilitat i una vigor que la «mecanització de l'esperit» no reïx a atènyer i a vèncer. Si doncs, com certifica

amb raó Lysis, la organització científica de França és una necessitat dels temps, nosaltres tenim interès de no abdicar res del nostre Ideal, per tal com és una deu inagotable de força, de riquesa i de poder, i està en harmonia amb el bon governament dels pobles és a dir amb la benaurança llur, en la llibertat, la dignitat, el dret i la justícia. Retinguem però els sobressalts de la jove democràcia russa, de la qual és comprès que no n'hàgim parlat, ja que els pobles no poden emancipar-se a la persecució de l'absolut i han d'amollar llur Ideal a les condicions de la relativitat humana. La llibertat s'aprèn. Gabriel Séailles escrivia tot recentment que «la democràcia és una educació»: heu-s'aquí precisament la seva força.»

CAL ESMENTAR:

La brillant cooperació aportada pel savi aficionat Sr. Joseph Aladern, de les planes estant d'una revista barcelonina, al gai afer iniciat pels il·lustres ortografòmans Srs. Miquel i Planas, Jaume Barrera, Doctor Alcover, de Mallorca, etcétera, per a vitalitzar la xaruguesa dels nostres avantpassats gloriosos amb una cama a la Immortalitat. — Una pàgina del filòsof italià Benedetto Croce apareguda a *La Forge* (maig 1918) estudiant l'actitud dels intel·lectuals durant la guerra. — L'aire comarcal que, tot i l'afalac d'una bona traducció d'un capítol de la *Ben Plantada*, té la nova revista *Letres Parisiennes*.

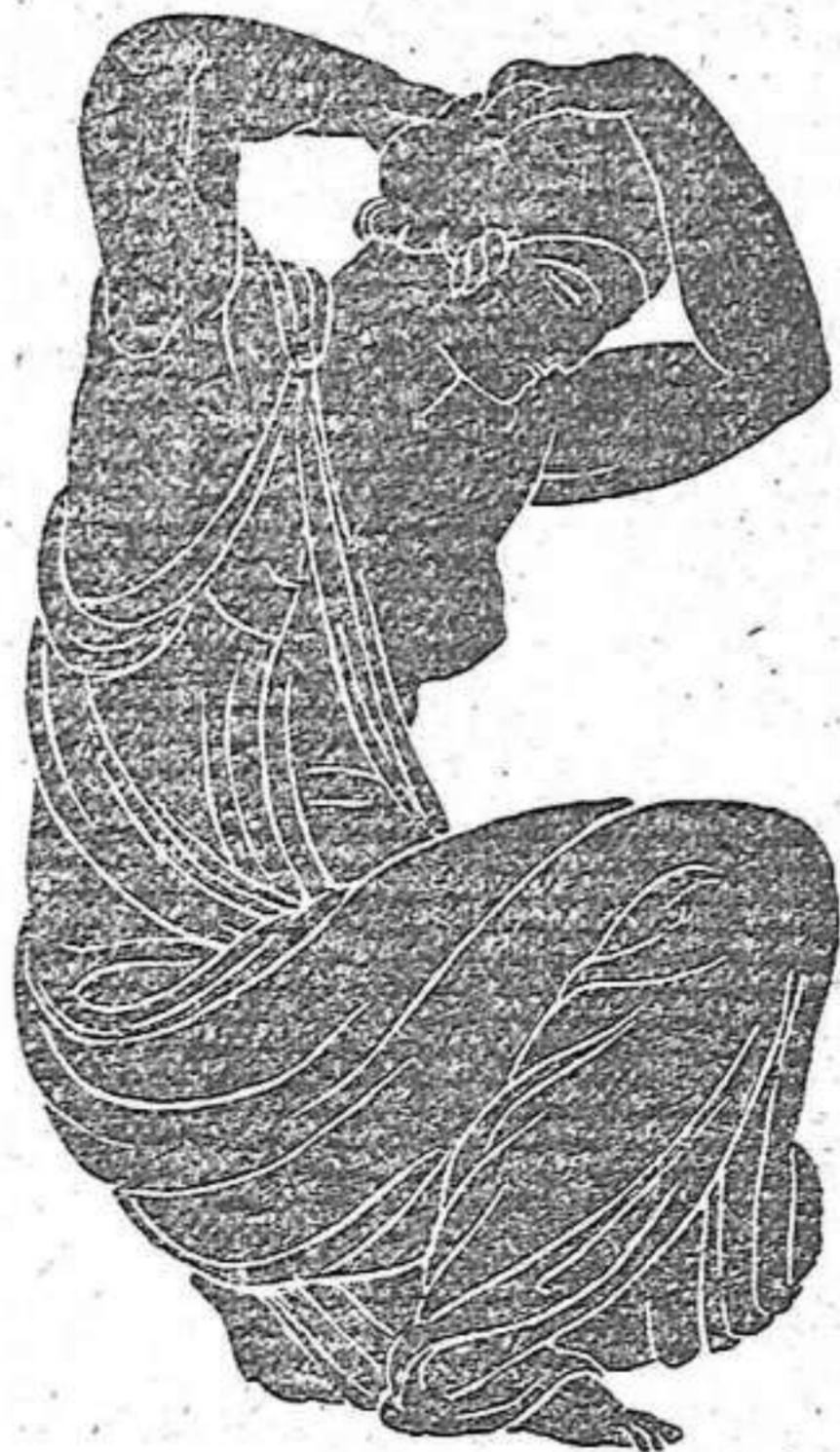
«*La Nova Catalunya*», magazine català organ dels nostres

compatriotes de l'Havana. — L'article de Louis Gillet *L'art flamand et la France* aparegut a «*La Revue des Deux Mondes* (1 abril 1918). — La responsabilitat de tal empresa editora amb capital nacionalista en persistir multipografiant les seves publicacions amb evident perill per a l'educació del gust dels cenacles intel·ligents de comarca. — El lloable esperit de continuació de publicacions com el «*Butlletí de la Societat Arqueològica Luliana*», de Palma, que en la seva XXXIV anyada d'existència ve de publicar el núm. 450. — Un molt curiós estudi de Longworth-Chambrun sobre *John Aubrey*, primer biògraf de Shakespeare, aparegut en el volum CXXIII de «*La Revue*.» — Uns articles sobre la «*Lírica de Leopardi*» de Joan Estelrich, de *La Veu de Mallorca*.

J.-V. F.

ESCOLA D'ART
DIRECCIÓ: IGNASI MALLOL

PINTORS : ESCULTORS
ARQUITECTES : ENGINYERS
CONSELL DE CENT, 369, 3.ER 1.^A

JOIERIA, ARGENTERIA
I ESMALTS D'ART

DE

RAMON
SUNYER

Corts Catalanes, 643.-BARCELONA

FEU LLEGIR ALS VOSTRES INFANTS ELS LLIBRES DE LA

Editorial Muntañola, S. A.

Provença, 318 : Barcelona

DE TOTS SE'N FA UNA EDICIÓ CATALANA AL COSTAT DE LA CASTELLANA
TEXT I. IL·LUSTRACIONS DE LES FIRMES NOSTRES CABDALS

Peripècies

*Sèrie còmico-educativa contra
els defectes característics dels
nens.*

Joan Mofeta (*Morató-Grau*)

Joan Feréstec (*Riba-Junceda*)

Joan Matusser (*Riba-Nogués*)

Cada volum: 1'50

Nits d'hivern

*Contes populars de tots els
països.*

Text de J. Carner.

*Il·lustracions de L. Anglada,
Llaverias, Nogués, Junceda,
Colom, Serra, Vayreda, Ter-
mens, Apa, etc.*

Cada volum: 0'60

**Aventures
d'En Perot
Marrasquí**

*Il·lustrades per J. Segrelles.
Contades per Carles Riba.*

*Cadascuna de les tres parts:
1 pta.*

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

Administració: Corts Catalanes, 613, baixos - BARCELONA

ESTAN A LA VENDA ELS DARRERS VOLUMS

LA RENOVACIO DEL TEATRE

DE J. FARRAN I MAYORAL

QUATRE HISTORIES

D'EUDALD DURAN-REYNALS

CANÇONS D'ABRIL I DE NOVEMBRE

DE J. M. DE SAGARRA

EXILI

DE FERRAN SOLDEVILA

PER LA LLENGUA CATALANA

D'ENRIC PRAT DE LA RIBA
PRÒLEG DE J. BOFILL I MATAS

CANTIC DELS CANTICS   LLIBRE DE RUT

DE CARLES RIBA

Les Geòrgiques Cristianes

DE FRANCIS JAMMES

TRADUCCIÓ DE MARIA A. SALVÀ

PREFACI DE JOSEP M. DE SAGARRA

Amb el nou any MCMXVIII «La Revista» ha començat a desenrotllar el pla d'edicions, descongestionant la seva Biblioteca. Des d'ara els llibres apareixeran en seccions ordenades per objectes. Avui només podem donar notícia de les següents: LES PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» pròpiament dites, que publicaran llibres de poesia catalana, filosofia, estudis d'art, pedagogia, crítica literària, sociologia, etc. La «COLECCIÓ DE LIRICS MUNDIALS» que's deslligarà de la Secció anterior, i traduirà les millors obres líriques dels poetes estrangers antics i moderns. «LES BELLES EDICIONS DE «LA REVISTA», secció nova, que publicarà edicions luxoses d'obres modernes amb la col·laboració dels nostres millors artistes. LA COLECCIÓ D'ESTUDIS POLITICS, secció nova també, que es compondrà, com el seu mateix títol indica, de llibres on s'estudiaran els més interessants problemes de la política.

Als actuals subscriptors de les PUBLICACIONS DE «LA REVISTA» se'ls servirà únicament la primera secció que's compondrà matemàticament de DOTZE VOLUMS ANYALS. La quota serà des d'ara única de CINC PESSETES TRIMESTRALS que's cobraran a la bestreta. Així els subscriptors no sufriran augment quan es tracti de llibres de preu alt.